

Vydavateľ:
Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica
Odbor environmentálneho manažérstva a Bazilejského dohovoru Bratislava
2019

*Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu
**Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania
kvality životného prostredia na Slovensku.**
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci Operačného programu
Kvalita životného prostredia.*

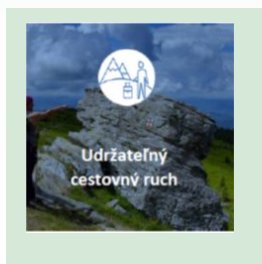

**Dajte
„zelený“
smer ceste
za oddychom**

Smer: Udržateľný cestovný ruch

Cestovný ruch patrí medzi najrýchlejšie sa rozvíjajúce hospodárske odvetvia na svete. Pozitívne vplýva na globálnu ekonomiku, je impulzom pre rozvoj obchodu, rast príjmov a podnikania najmä v sektore služieb, ktoré poskytujú pre malé a stredné podniky a mikropodniky. Kladie náročné požiadavky na rozvoj dopravy, infraštruktúry a služieb, ktoré svojou kvalitou výrazne ovplyvňujú návštevnosť jednotlivých stredísk, dopyt po ubytovacích a stravovacích zariadeniach, obchodoch, priemyselných či poľnohospodárskych výrobkoch. Pozitívne vplýva na zamestnanosť v danom regióne, celkovú prosperitu a ekonomickú životaschopnosť regiónu. Na druhej strane rýchlo rastúci hospodársky význam tohto sektora prináša so sebou aj rad negatívnych vplyvov. Dochádza k narušeniu pôvodného rázu krajiny, k degradácii pôdy, k výstavbe v chránených oblastiach, k vyčerpávaniu prírodných zdrojov, k strate biodiverzity, k zvýšenému množstvu emisií skleníkových plynov a odpadov.

Jedným zo spôsobov, ako zmierniť tieto negatívne vplyvy na životné prostredie a zároveň zachovať atraktivitu turistických destinácií pre nasledujúce generácie je posun cestovného ruchu k politike udržateľnosti a integrácii modelov udržateľnej spotreby a výroby do politiky v oblasti cestovného ruchu. **Udržateľná spotreba a výroba je jedným z cieľov udržateľného rozvoja našej planéty, na ktorom sa dohodli všetci členovia OSN v septembri 2015 prijatím nového programu „Agenda udržateľného rozvoja 2030“.** Podporu a pomoc s nasmerovaním ponúka aj 10 ročný Rámcový program pre udržateľnú spotrebu a výrobu prostredníctvom jedného zo svojich šiestich programov – Program „Udržateľný cestovný ruch“ (10YFPSTP).

Program „Udržateľný cestovný ruch“ uplatňuje prístupy na úrovni životného cyklu, ktoré prispievajú k rozvoju cestovného ruchu najmä v oblasti plánovania, investícií, prevádzky a riadenia, propagácie a marketingu, výroby a spotreby udržateľných výrobkov a služieb, monitorovania a hodnotenia. Viac informácií o programe a jeho cieľoch nájdete na <http://www.unep.org/10yfp>.

Napĺňanie hlavných cieľov udržateľného cestovného ruchu, ku ktorým patrí aj zabezpečenie ekonomickej životaschopnosti destinácií, podpora rozvoja regiónu, zlepšenie pracovných podmienok, zabezpečenie rovnosti pohlaví a podpora miestneho podnikania, si vyžaduje spoločný prístup všetkých zainteresovaných subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu.

K významným nástrojom podporujúcim „Udržateľný cestovný ruch“ v súlade s ochranou životného prostredia a zachovaním prírodného a kultúrneho dedičstva patria aj dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky, a to:

- Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit – EMAS,
- Environmentálne označovanie produktov (EOP),
- Zelené verejné obstarávanie (GPP).

Uvedené nástroje v súčasnosti aktívne podporuje a presadzuje Európska únia prostredníctvom politiky obehového hospodárstva ako podporné a kľúčové nástroje na dosiahnutie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

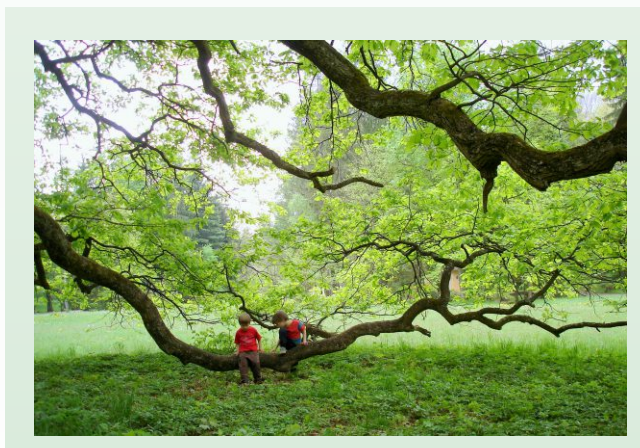
Vydajme sa po ceste EMAS

Jedným zo spôsobov, pomocou ktorého môžu subjekty v oblasti cestovného ruchu zlepšiť svoju environmentálnu výkonnosť je EMAS – **schéma pre environmentálne manažerstvo a audit**.

Schéma svojim systematickým prístupom pomáha organizáciám riadiť, monitorovať a neustále zlepšovať svoje environmentálne správanie. S heslom **VÝKONNOSŤ – DÔVERYHODNOSŤ – TRANSPARENTNOSŤ** sa radí k dobrovoľným nástrojom environmentálnej politiky najvyššej úrovne zameraným na optimalizáciu riadenia spoločnosti a pracovných postupov vo vzťahu k životnému prostrediu a na účinnejšie využívanie zdrojov.

Schéma EMAS je určená organizáciám vo všetkých hospodárskych odvetviach, ktoré považujú proaktívny prístup k ochrane životného prostredia ako jeden z dôležitých atribútov spoločensky zodpovedného podnikania.

Legislatíva v oblasti EMAS

Nariadenie EP a R (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažerstvo a audit (EMAS).

Zákon č. 351/2012 Z. z. o environmentálnom overovaní a registrácii organizácií v schéme Európskej únie pre environmentálne manažerstvo a audit a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Rozhodnutie Komisie (EÚ) č. 611/2016 týkajúce sa referenčného dokumentu o najlepších postupoch environmentálneho manažerstva, sektorových ukazovateľoch environmentálneho správania a referenčných kritériách excelentnosti v sektore turizmu v súlade s nariadením (ES) č. 1221/2009.

Každý hospodársky sektor, výrobný, nevýrobný či poskytujúci služby, ovplyvňuje životné prostredie prostredníctvom svojich činností. Súčasný životný štýl so sebou prináša zvyšujúce sa nároky na cestovný ruch ako dôsledok konzumného spôsobu života a naopak, ekonomika mnohých miest či dokonca krajín je vo veľkej miere závislá práve od turizmu. Uvedomenie si tohto prepojenia otvára priestor nielen na zvýšenie povedomia vplyvu neudržateľného cestovného ruchu na životné prostredie, ale hlavne pre implementáciu opatrení, ktoré dokážu zmierniť tieto negatívne vplyvy ľudských činností.

Pre cestovný ruch, ako dynamický sektor, je jedným z možných riešení na ceste k udržateľnosti implementovať princípy a požiadavky **schémy EMAS**, ktorá vytvára priestor pre adekvátne zavedenie a prispôbovanie sa systému manažerstva životného prostredia trendom v udržateľnom cestovnom ruchu.

Krok za krokom ako zaviesť EMAS

1. Úvodné environmentálne preskúmanie

Začiatok procesu predstavuje vykonanie úvodného environmentálneho preskúmania organizácie prostredníctvom určenia všetkých priamych environmentálnych aspektov aktivít, výrobkov a služieb organizácie, preskúmanie právneho rámca v oblasti environmentu a už existujúcich environmentálnych praktík a rizík.

2. Navrhnutie environmentálnej politiky a zostavenie environmentálneho programu

Registrácia v schéme EMAS vyžaduje prijatie environmentálnej politiky a dodržiavanie právnych požiadaviek týkajúcich sa životného prostredia potrebných k dosiahnutiu kontinuálneho zlepšovania environmentálneho správania. Je potrebné vytvorenie environmentálneho programu, ktorý obsahuje dlhodobé a krátkodobé ciele organizácie. Takýto plán pomáha organizácii pri plánovaní a zavádzaní rôznych opatrení na zlepšenie environmentálneho správania organizácie.

3. Zavedenie systému manažérstva environmentu (EMS)

Na základe environmentálnej politiky a úvodného preskúmania si organizácia vie nastaviť systém manažérstva environmentu podľa svojich potrieb. EMS musí byť nastavený na dosahovanie environmentálnych cieľov organizácie. EMAS definuje zodpovednosti, ďalšie ciele organizácie, potreby preškolenia, monitoring a zabezpečuje systém komunikácie.

4. Vykonanie interného environmentálneho auditu

Po zavedení systému manažérstva environmentu nastupuje interný environmentálny audit. Audit zabezpečuje posúdenie súladu EMS s cieľmi v oblasti životného prostredia a environmentálnou politikou organizácie vrátane zhody s legislatívou.

5. Kontinuálne zlepšovanie environmentálneho správania

Vrcholový manažment pravidelne kontroluje súlad prístupu organizácie a jej schopností dosahovať ciele stanovené v environmentálnej politike a environmentálnom programe. EMAS podporuje neustále zlepšovanie environmentálneho správania.

6. Príprava environmentálneho vyhlásenia

Environmentálne vyhlásenie poskytuje informácie o dosiahnutých výsledkoch vzhľadom na stanovené environmentálne ciele organizácie a jej napredovanie smerom ku kontinuálnemu zlepšovaniu environmentálneho správania.

7. Overenie a validácia nezávislým environmentálnym overovateľom

Akreditovaný environmentálny overovateľ preskúma obsah environmentálneho vyhlásenia, EMS, priebeh auditu a svojim podpisom validuje dáta a informácie v environmentálnom vyhlásení organizácie.

8. Registrácia príslušným orgánom pre EMAS

Validované environmentálne vyhlásenie je preskúmané príslušným orgánom pre EMAS, ktorý vykonáva registráciu. Týmto krokom získa organizácia registračné číslo, zapíše sa do registra a je oprávnená používať EMAS logo.

Ako môžem svoj hotel nasmerovať na zelenú cestu využitím potenciálu schémy EMAS?

Jednou z možných inšpirácií je **sektorový referenčný dokument pre cestovný ruch** (rozhodnutie (EÚ) č. 611/2016) vypracovaný Európskou komisiou, v súlade s čl. 46 nariadenia ER a P (ES) č. 1221/2009, ktorý prezentuje najlepšie postupy v oblasti manažérstva životného prostredia, ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá na vynikajúce výsledky a systémy hodnotenia. Využitím odporúčaní a najlepších postupov manažérstva životného prostredia majú organizácie možnosť zaviesť tie najpokročilejšie a najefektívnejšie techniky a opatrenia k dosiahnutiu excelentných výsledkov pri riadení svojich environmentálnych vplyvov. Príklady excelentnosti v cestovnom ruchu nájdete v 8 kategóriách ako najlepšie postupy environmentálneho manažérstva na:

- **zlepšenie prierezových otázok v odvetví cestovného ruchu** (riadenie systému manažérstva environmentu a riadenie dodávateľského prostredia);
- **zlepšenie riadenia destinácií** (strategické plány rozvoja, zachovanie a riadenie biodiverzity, infraštruktúra a poskytovanie služieb);
- **zlepšenie činností cestovných kancelárií a cestovných agentúr** (zmiernenie vplyvu dopravy na životné prostredie, stimulácia environmentálneho zlepšovania poskytovateľov ubytovania a zlepšovania destinácie, rozvoj a podpora vhodných turistických balíkov a podpora udržateľnejšieho správania turistov, zefektívnenie predajných a kancelárskych činností);
- **minimalizáciu spotreby vody v ubytovacích zariadeniach** (minimalizácia spotreby vody, monitorovanie, údržba a optimalizácia vodného systému, využívanie efektívnych vodných armatúr v priestoroch pre hostí, efektívne upratovanie, optimalizácia pracích činností a riadenia bazénu, recyklácia dažďovej a úžitkovej vody);
- **minimalizáciu vzniku odpadov z ubytovacích zariadení** (predchádzanie vzniku odpadu, triedenie odpadu a podpora recyklácie, čistenie odpadových vôd);

- **minimalizáciu spotreby energie v ubytovacích zariadeniach** (systémy na monitorovanie a riadenie energie, zlepšené obalové konštrukcie budov, optimalizácia systému na vykurovanie, vetranie a klimatizáciu, efektívne využívanie tepelných čerpadiel a geotermálneho vykurovania/chladenia, efektívne osvetľovacie a elektrické zariadenia, využívanie obnoviteľných zdrojov energie);
- **zlepšenie reštauračných a hotelových kuchýň** (zelené obstarávanie potravinových výrobkov a nápojov, nakladanie s organickým odpadom, optimalizované umývanie riadu, čistenie a príprava potravín, optimalizované varenie, vetranie a chladenie);
- **zlepšenie kempov** (environmentálne vzdelávanie hostí, environmentálne riadenie vonkajších oblastí, energetická efektívnosť kempov a využitie obnoviteľnej energie, efektívne využívanie vody v kempoch, minimalizácia odpadu v kempoch, prírodné bazény v kempoch).

Každý cestovateľ sa počas svojej cesty či dovolenky chce cítiť komfortne. Cestovať udržateľne však neznamená vzdať sa komfortu. Zelené či udržateľné cestovanie neznamená iba žiť v harmónii s prírodou, v spojení s miestnymi komunitami či byť ubytovaný v korunách stromov. Väčšina cestovateľov chce byť zodpovednými turistami a privíta akékoľvek úsilie, ktoré urobí ich hotel či kemp udržateľnejším.

Zviditeľnime podnikanie s ohľadom na životné prostredie spolu s EMAS!

Vydajme sa po ceste Environmentálneho označovania produktov

Cieľom zavedenia schém environmentálneho označovania produktov je podpora produktov, ktoré majú menší negatívny vplyv na životné prostredie počas celého svojho životného cyklu, ako aj poskytovanie presných, nezavádzajúcich a vedecky podložených informácií o vplyve produktov na životné prostredie.

Pre subjekty s environmentálnym zmysľaním, ktoré dobrovoľne vstupujú do týchto schém ekoznačka predstavuje významný marketingový nástroj upevňujúci ich pozíciu a uznanie na európskom trhu.

Pre spotrebiteľa so zmyslom pre ochranu životného prostredia a zdravia je výborným pomocníkom pri správnom a zodpovednom výbere.

Legislatíva v oblasti environmentálneho označovania

Nariadenie EP a R č. 66/2010 o environmentálnej značke EÚ.

Zákon č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní výrobkov v znení neskorších predpisov.

Súčasťou európskej a národnej schémy environmentálneho označovania, ktoré sa realizujú v podmienkach SR sú prísne environmentálne kritériá, ktoré stanovujú nadštandardné požiadavky pre širokú škálu skupín produktov (výrobkov a služieb), ktoré musia produkty splniť s cieľom udelenia **Environmentálnej značky Európskej únie (EU Ecolabel)** alebo národnej značky **Environmentálne vhodné produkty**.

Európsku schému tvorí 30 skupín, medzi ktoré patria napr. výrobky z papiera (výrobky z tissue papiera, grafického a novinového papiera alebo potlačeného papiera), čistiace a sanitárne výrobky, kozmetické výrobky, textilné výrobky, podlahové krytiny, výrobky spotrebnej elektroniky, nábytok, náterové farby a laky a ďalšie. Európske environmentálne kritériá sú vydávané vo forme **rozhodnutí Európskej komisie** pre príslušné skupiny produktov, ktoré sú vykonávacími predpismi k nariadeniu EP a R č. 66/2010.

Národná schéma ponúka ďalšiu paletu skupín produktov, ktoré boli vytvorené predovšetkým s ohľadom na potreby a požiadavky slovenského trhu. Ide v súčasnosti o 16 skupín, ktorých väčšina je riešená výlučne na národnej úrovni a nie je pokrytá Environmentálnou značkou EÚ. Národné environmentálne kritériá pre príslušné skupiny produktov sú vydávané formou **Oznámení MŽP SR**. Oznámenie MŽP SR je súvisiacim technickým predpisom vydávaným k zákonu č. 469/2002 Z. z., ktorý upravuje podmienky a postup pri udeľovaní a používaní národnej značky.

Významné zastúpenie v schémach majú aj služby. Prvé environmentálne kritériá na služby - turistickú ubytovaciu a kempingovú službu sa ukázali ako veľmi úspešné. Poskytovatelia ubytovacích služieb v jednotlivých členských krajinách privítali kritériá s nadšením, o čom svedčí neustále narastajúci počet získaných ocenených turistických ubytovacích zariadení v tejto kategórii.

Kritériá pre obe skupiny boli v januári 2017 zlúčené do jednej rozšírenej skupiny – **TURISTICKÉ UBYTOVACIE ZARIADENIA** a vydané **rozhodnutím Európskej komisie (EÚ) č. 2017/175** s platnosťou od 25. 1. 2017 do 26. 1. 2022.

Pre ktoré ubytovacie zariadenie je ekoznačka určená?

O značku EÚ môže požiadať hotel, penzión, hostel či horská chata. Podľa oficiálnej definície uvedenej v rozhodnutí medzi „Turistické ubytovacie zariadenia“ patrí poskytovanie turistických ubytovacích služieb a kempingových služieb a ktorýchkoľvek z týchto pomocných služieb pod vedením prevádzkovateľa turistického ubytovacieho zariadenia:

- a) stravovacie služby,
- b) zariadenia zamerané na voľný čas alebo fitness,
- c) zelené plochy,
- d) priestory pre špecifické udalosti, ako napr. obchodné konferencie, stretnutia alebo podujatia odbornej prípravy,
- e) sanitárne zariadenia, zariadenia na pranie a varenie alebo informačné zariadenia pre kempingových turistov, cestujúcich a nocľazníkov na spoločné využitie.

Dopravné služby a výletné plavby sem nepatria.

Pričom:

„turistické ubytovacie služby“ sú spoplatnené poskytovanie nocľahu v krytých ubytovacích zariadeniach, v izbách, ktoré sú vybavené aspoň posteľou a majú súkromné alebo spoločné hygienické zariadenia;

„kempingové služby“ sú spoplatnené poskytovanie kempingových miest vybavených pre ktorúkoľvek z týchto štruktúr: stany, karavany, mobilné domy, maringotky, bungalovy a apartmány, ako aj súkromné alebo spoločné hygienické zariadenia, turistom, cestujúcim a nocľazníkom.

Výhody, ktoré ekoznačka ponúka:

- environmentálne opatrenia pomáhajú identifikovať oblasti, ktoré je možné prevádzkovať efektívnejším spôsobom za účelom zníženia nákladov spojených so spotrebou energie a vody,

- informuje turistov, ktorí rešpektujú životné prostredie o vašom zodpovednom podnikaní a zaradení vašej služby medzi environmentálne najšetrnejšie ubytovacie služby v lokalite,
- značka EÚ je výborným marketingovým nástrojom,
- vaša ubytovacia služba bude zaradená do európskeho katalógu turistických ubytovacích zariadení, ktoré boli ocenené značkou EÚ <http://ec.europa.eu/ecat/hotels-campsites/en>,
- podporíte lokálnych podnikateľov.

Ako získať ekoznačku?

Tri kroky k ekoznačke:

1. **príprava** (oboznámenie sa s environmentálnymi kritériami rozhodnutia pre Turistické ubytovacie zariadenia, poskytnuté podrobné informácie o požiadavkách na dôkazovú dokumentáciu k plneniu požiadaviek kritérií);
2. **podanie žiadosti** (vyplnenie oficiálneho formulára žiadosti, úhrada registračného poplatku a zaslanie žiadosti spolu s dôkazovou dokumentáciou k procesu posudzovania zhody služby s požiadavkami kritérií rozhodnutia); Kritériá, celkovo 67, sú rozdelené do dvoch hlavných kategórií, povinné (22) a nepovinné kritériá (45). Všetky kritériá v povinnej časti musia byť splnené, voľiteľnú časť je potrebné splniť v súlade s požiadavkami bodového systému. Obidve kategórie sú rámcovo zamerané na nasledujúce oblasti:
  1. Systém riadenia
  2. Energia
  3. Voda
  4. Odpady
  5. Ďalšie doplňujúce kritériá (obmedzenia pre fajčiarov, sociálna politika, údržba vozidiel, ekologické dopravné prostriedky, miestne produkty atď.).
3. **posudzovanie zhody** (kontrola dokumentácie a overenie zhody, proces schvaľovania, uzatvorenie licenčnej zmluvy s MŽP SR).

Kompletné poradenstvo a všetky potrebné informácie vám poskytne Slovenská agentúra životného prostredia, ktorá technicky a odborne zabezpečuje proces udeľovania značky.

Vydajme sa po ceste GPP

Zelené verejné obstarávanie (ďalej len „GPP“) je dobrovoľný nástroj politiky životného prostredia a má prierezový charakter. Znamená to, že jeho uplatňovaním dochádza nielen k podpore už spomínaných dobrovoľných nástrojov (EMAS a environmentálne označovanie), ale zároveň prispieva k dosahovaniu environmentálnych cieľov mnohých politík a stratégií EÚ, ktorých je súčasťou. GPP je definované v Oznámení Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov KOM(2008)400 s názvom Verejné obstarávanie pre lepšie životné prostredie ako „proces, v ktorom sa verejné orgány snažia obstarat' tovary, služby a stavebné práce so zníženým negatívnym dopadom na životné prostredie počas celého ich životného cyklu, v porovnaní s tovarmi, službami a stavebnými prácami s rovnakou primárnou funkciou, ktoré by boli obstarané inak“.

Podobne ako bolo spomínané v úvode, aj pre oblasť udržateľného verejného obstarávania, ktorého súčasťou je aj GPP, bol vypracovaný 10-ročný rámcový Program „Udržateľné verejné obstarávanie“ (10YFP SPP Programme), ktorý tvorí súčasť 10-ročného rámcového Programu pre udržateľnú spotrebu a výrobu.

Z pohľadu GPP predstavujú orgány štátnej a verejnej moci v Európe významný potenciál kúpnej sily na nákup tovarov, služieb a stavebných prác šetrných k životnému prostrediu. Jeho využívaním/uplatňovaním možno veľkou mierou prispieť k dosahovaniu udržateľného hospodárstva prostredníctvom podpory znižovania spotreby energie, vody, surovín, znižovania množstva nebezpečných látok vo výrobkoch, znižovania tvorby znečisťujúcich látok, podpory obnoviteľných zdrojov energie, ekologických potravín, znižovaním celkového množstva odpadov a odpadov z obalov, ako aj podpory environmentálneho nakladania s odpadmi, podpory recyklácie a opätovného použitia či energetickej efektívnosti a ekodizajnu výrobkov.

GPP je nástroj, ktorý podporuje inovácie, ktoré v súčasnosti zohrávajú dôležitú úlohu konkurencieschopnosti na európskom trhu.

Legislatíva v oblasti verejného obstarávania

Európsku legislatívu v oblasti verejného obstarávania reprezentujú najmä smernice EP a R o verejnom obstarávaní, ktoré boli prijaté v roku 2014, a to:

Smernica EP a R 2014/25/EÚ z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES;

Smernica EP a R 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES;

Smernica EP a R 2014/23/EÚ z 26. februára 2014 o udeľovaní koncesií.

Národnú legislatívu v oblasti verejného obstarávania reprezentuje **zákon č. 343/2015 Z. z.** o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorým boli do právneho poriadku SR transponované smernice Európskeho parlamentu a Rady z roku 2014 s účinnosťou od 18. apríla 2016, a ktoré kladú dôraz okrem iného na uplatňovanie environmentálnych, sociálnych a inovačných aspektov vo verejnom obstarávaní.

Na národnej úrovni je vytvorený a uznesením vlády schválený dokument, tzv. **Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020**, ktorý obsahuje konkrétne záväzky štátu pre „ozeleňovanie“ procesu verejného obstarávania a ktorý určuje smerovanie GPP v SR.

V rámci akých skupín produktov môžeme uplatniť GPP?

Pre GPP Európska komisia od roku 2008 vyvíja, vytvára a pravidelne aktualizuje environmentálne charakteristiky pre konkrétne skupiny produktov, ktoré sú dostupné verejnosti v rámci produktových listov zverejnených na webovom sídle Európskej komisie: http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm.

Z pohľadu udržateľného cestovného ruchu možno v praxi využiť kritériá mnohých skupín produktov, nakoľko oblasť cestovného ruchu pokrýva veľké množstvo aktivít, v rámci ktorých je potrebné obstaráť/nakúpiť širokú škálu výrobkov, zabezpečiť rôzne služby či vykonať mnohé stavebné práce.

Príklad: Turistické ubytovacie zariadenia, ktoré chcú zlepšovať svoje environmentálne správanie, môžu zahrnúť uplatňovanie GPP do svojich krátkodobých/dlhodobých cieľov (napríklad v podobe zníženia spotreby energie, vody, prírodných zdrojov, znížením tvorby odpadov, emisií CO₂, vylúčením používania nebezpečných chemických látok a pod.) obstaraním/nákupom napríklad:

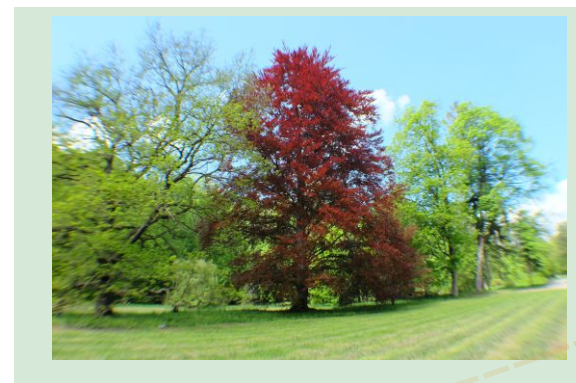
- energeticky efektívnych počítačov využitím environmentálnych charakteristík pre skupinu produktov „*Počítače a monitory*“;
- čistiacich prostriedkov šetrných k životnému prostrediu alebo environmentálnych upratovacích služieb využitím environmentálnych charakteristík pre skupinu produktov „*Čistiace prostriedky a upratovacie služby*“;
- nízko-emisných vozidiel využitím environmentálnych charakteristík pre skupinu produktov „*Cestná doprava*“, v rámci vybavenia vozového parku;
- stravovacích služieb s poskytnutím organickej stravy využitím environmentálnych charakteristík pre skupinu produktov „*Potraviny a stravovacie služby*“, v rámci zabezpečenia rôznych podujatí/akcií;
- textilných výrobkov bez obsahu určitých chemických/toxických látok škodlivých pre zdravie a životné prostredie využitím environmentálnych charakteristík pre skupinu produktov „*Textílie*“;

- elektrickej energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie využitím environmentálnych charakteristík pre skupinu produktov „*Elektrická energia*“, v rámci prevádzky zariadenia;
- mnohých iných tovarov, služieb a stavebných prác spadajúcich do rozsahu jednotlivých skupín produktov pre GPP.

Je uplatnenie GPP náročné?

Realizácia GPP v praxi nie je zložitá. Pri GPP platia rovnaké pravidlá, podmienky a zásady ako pri klasickom verejnom obstarávaní, ktoré je potrebné rešpektovať. GPP je špecifickou formou verejného obstarávania, pri ktorom sa uplatňujú vybrané environmentálne charakteristiky v krokoch verejného obstarávania, v ktorých to dovoľuje zákon o verejnom obstarávaní. Pri uplatňovaní GPP je pre verejného obstarávateľa/obstarávateľa výhodou ak sa vie orientovať na trhu, teda ak pozná možnosti, ktoré mu môže trh z hľadiska „zelených“ produktov (tovarov, služieb, stavebných prác) ponúknuť. Vedomosť o zdrojoch environmentálnych charakteristík GPP viažucich sa ku konkrétnym skupinám produktov ako i možnosti ich začlenenia do procesu verejného obstarávania predstavuje základ úspešnej realizácie GPP.

Príklad postupu ako vytvoriť zelenú zákazku možno nájsť na webovom sídle Slovenskej agentúry životného prostredia: <http://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/ako-vytvorit-zelenu-zakazku.html>

Aké výhody nám prinesie uplatnenie GPP?

Uplatňovanie GPP prináša mnoho benefitov na národnej aj nadnárodnej úrovni tak ako pre verejných obstarávateľov/obstarávateľov aj pre samotné organizácie. Aj napriek tomu, že sa GPP zameriava najmä na orgány štátnej a verejnej správy, z hľadiska čerpania verejných finančných zdrojov, môžu využívať prístup GPP aj inštitúcie, v záujme ktorých je zlepšovať svoje environmentálne správanie, kvalitu životného prostredia a vlastné zdravie.

Prínosy GPP sa netýkajú len znižovania vplyvu činností daných inštitúcií na životné prostredie, ale súčasne im môže priniesť aj sociálne, zdravotné, ekonomické či politické prínosy. Vytvorené environmentálne charakteristiky sa zameriavajú na znižovanie negatívnych účinkov obstarávaných/nakupovaných produktov (tovarov, služieb, stavebných prác) na životné prostredie v priebehu ich celého životného cyklu, čím takto nakúpené produkty prispievajú k riešeniu viacerých negatívnych ekologických problémov. GPP tiež zlepšuje služby pre verejnosť a kvalitu života (napr. čistejšia verejná doprava, zdravšie ovzdušie, menej odpadu, obmedzenie používania chemických látok, pesticidov,...).

Výhody, ktoré môže priamo verejný obstarávateľ/obstarávateľ pocítiť sú okrem zlepšenej kvality života, z dlhodobejšieho hľadiska aj finančné úspory a dosahovanie stanovených environmentálnych cieľov, čím si zlepšuje svoj imidž v očiach verejnosti.

Okrem toho GPP vytvára priestor pre rozvoj priemyslu, pre vývoj zelených technológií a produktov a podporuje ich na trhu, čím sa zvyšuje ich konkurencieschopnosť. Takým spôsobom vzniká na trhu širšia ponuka „zelených“ produktov, ktoré sú pre spotrebiteľa lepšou voľbou z hľadiska kvality a zdravia.

Čo znamená uplatniť GPP v cestovnom ruchu?

Turistické ubytovacie zariadenia, ktoré majú vo svojej environmentálnej politike/programme stanovené ciele vzťahujúce sa na predchádzanie znečisťovania životného prostredia sa môžu prostredníctvom využívania prístupu GPP v podobe "ekologických" nákupov vyznačovať:

- zvýšenou konkurencieschopnosťou na trhu – uspokojenie potrieb nie len ekonomicky, ale aj ekologicky zmyšľajúcich zákazníkov (zaujme skupinu aj najnáročnejších zákazníkov);
- zlepšeným environmentálnym správaním, dosahovaním vytýčených environmentálnych cieľov;
- budovaním dobrého mena v očiach zákazníkov (pozitívne recenzie, propagácia);
- zlepšovaním sociálnych a zdravotných podmienok života (nielen počas pobytu);
- z dlhodobého hľadiska úsporou finančných zdrojov, ktoré možno investovať do iných oblastí danej služby (udržateľný rozvoj);
- „trendovosťou“, v súčasnosti je takáto kategória ubytovacích služieb veľmi atraktívna a umožňuje presadzovanie a aplikovanie inovácií;
- pozitívnym vplyvom na životné prostredie, zdravie a napĺňanie životnej filozofie vo vzťahu k budúcim generáciám.

Záver

Udržateľný cestovný ruch predstavuje špecifickú formu cesty k úspešnému podnikaniu. "Zelený smer" je dlhodobým záväzkom, ktorý si vyžaduje sústavný proces zlepšovania sa a posúvania hraníc v oblasti komfortu a filozofie/myslenia. Každý takýto prístup je potrebné zladíť s povahou hotela. Mnohí hoteliéri na Slovensku ešte nevedia, kde a ako začať. Aj to bol dôvod prečo spracovať túto brožúru, ktorá sa prioritne zameriava na zvýšenie povedomia hoteliérov o možnostiach a postupoch implementovania dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky v sektore cestovného ruchu a zároveň určuje smer, ktorým by sa mal každý hoteliér uberať, pokiaľ chce aktívne a zodpovedne prispievať svojim podnikaním k ochrane životného prostredia.

Päť krokov k udržateľnému cestovnému ruchu:

1. Ujasnite si svoj cieľ

Vytýčenie cieľa je základným kameňom úspechu. Čo chcete na ceste za udržateľnosťou dosiahnuť? Porozprávajte sa so svojimi zamestnancami, pozrite sa na organizáciu ich očami, počúvajte. Čo by privítali vaši zákazníci? Zvážte vplyvy svojej činnosti na životné prostredie a urobte si prehľad záväzkov, ktoré musíte plniť. Spíšte všetky podrobnosti na papier, vyberte tie najdôležitejšie, ktoré korešpondujú s vaším zvoleným cieľom a dajte o nich vedieť svetu! Teraz môžete začať svoju environmentálnu politiku naplňovať.

2. Urobte si prehľad o dostupných prírodných a ekologických výrobkoch

Urobte si prieskum vo svojej organizácii a spíšte všetky produkty, ktoré nájdete a používate. Dá sa za ne nájsť vhodná udržateľná alternatíva? Vymeňte ich za podobné produkty, ktoré majú environmentálne označenie (EU Ecolabel, Environmentálne vhodný produkt, Modrý anjel, Nordic Swan, atď.), či uprednostnite produkty z miestneho regiónu alebo produkty spravodlivého obchodu (Fair Trade). Zelené obstarávanie vaši hostia ocenia. Myslite kreatívne a nájdite spôsoby ako veci zmeniť. Začnite čistiacimi prácami – vyškóľte adekvátne svoj personál, nakupujte čistiace prostriedky vo veľkom balení a personálu, ktorý sa stará o čistotu ho dávajte do opätovne naplniteľných nádob, nahraďte samostatne balené hotelové mydielka opätovne naplniteľnými dávkovačmi tekutého mydla.

3. Pripravujte jedlá udržateľnejšie a zdravšie

Vzniká vo vašej kuchyni veľa biologického odpadu? Pre zníženie vzniku odpadu skúste zmenšiť porcie jedál, nájdite lokálneho predajcu nebalenej zeleniny a ovocia, zaradte do jedálneho čerstvé sezónne jedlá, pri ktorých ingrediencie nemusia cestovať tisíce kilometrov, aby sa dostali do vašej kuchyne. Využívaním väčšieho množstva obilnín, strukovín, ovocia a zeleniny pri príprave vegetariánskych a vegánskych jedál znížite ekologickú stopu ubytovacieho zariadenia. Nezabudnite zákazníkov informovať o tom, že práve konzumujú jedlo z miestnej produkcie potravín s nižším negatívnym vplyvom na životné prostredie.

4. Minimalizujte odpad, recyklujte

Podľa princípu hierarchie odpadového hospodárstva predchádza zneškodneniu odpadu viacero spôsobov ako s ním nakladať:

- Predchádzanie vzniku odpadu: Snažte sa vytvárať čo najmenej odpadu, nerobte príliš veľké objednávky, vyberajte výrobky s minimálnym množstvom obalu, preferujte vratné obaly.
- Opätovné použitie: Zvážte, ktoré predmety môžu byť opätovne použité, ktoré sú vhodné na ďalší predaj alebo na darovanie tým, ktorí to potrebujú.
- Triedený odpad – Majú vaši zamestnanci k dispozícii nádoby na každodenný odpad – plasty, fľaše, plechovky, papier? Majú možnosť triediť odpad i návštevníci na izbách?
- Recyklujte: Starostlivo vytriedený odpad odovzdajte na recykláciu.

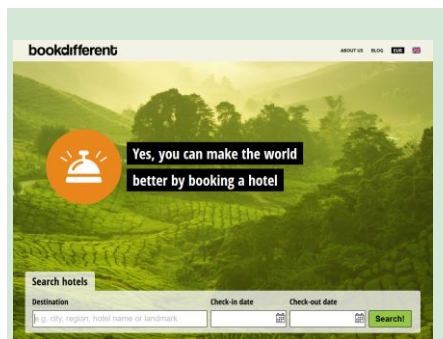
5. Šetrite, využívajte energiu efektívne

Zaveďte monitorovanie a sledujte spotrebu energie. Využívate na osvetlenie správne žiarovky? Uvažovali ste nad pohybovými senzormi na menej frekventovaných miestach či nad časovačmi osvetlenia? Viete o tom, že nie všetky miestnosti v hoteli musia byť vyhrievané na rovnakú teplotu? Sú vo vašom zariadení nakupované a používané spotrebiče s najvyššou triedou energetickej efektívnosti? Zvažovali ste aj využitie obnoviteľných zdrojov energie? Aj tieto opatrenia vám vedia ušetriť peniaze a navyše podporíte rozvoj inteligentných technológií.

Kde hľadať udržateľné ubytovacie zariadenia?

Ak hľadáte webové sídlo, ktoré by vám uľahčilo výber ubytovania počas dovolenky alebo služobnej cesty, určite navštívte portál BookDifferent.com, ktorý ponúka viac ako 7000 eko-certifikovaných ubytovaní v 207 krajinách sveta. Ak váš obľúbený hotel nemá certifikát, môžete sa pozrieť aspoň na jeho uhlíkovú stopu a zistiť tak jeho mieru udržateľnosti. S každou jednou objednávkou putuje 10 % zo zisku vybraným neziskovým organizáciám zameraným na podporu udržateľných projektov v turistických destináciách.
<https://www.bookdifferent.com>

Ďalšie nápady a skúsenosti súvisiace s udržateľným cestovným ruchom môžete nájsť na: <http://www.scpclearinghouse.org/sustainable-tourism/about>

Kde sa môžeme dozvedieť viac o dobrovoľných nástrojoch environmentálnej politiky?

Informácie o EMAS:

<http://emas.sk>

<http://www.sazp.sk>

<http://ec.europa.eu/environment/emas>

Informácie o Environmentálnom označovaní:

<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>

<http://www.sazp.sk>

<http://ec.europa.eu/ecat>

Informácie o GPP:

<http://ec.europa.eu/environment/gpp>

<http://www.sazp.sk>